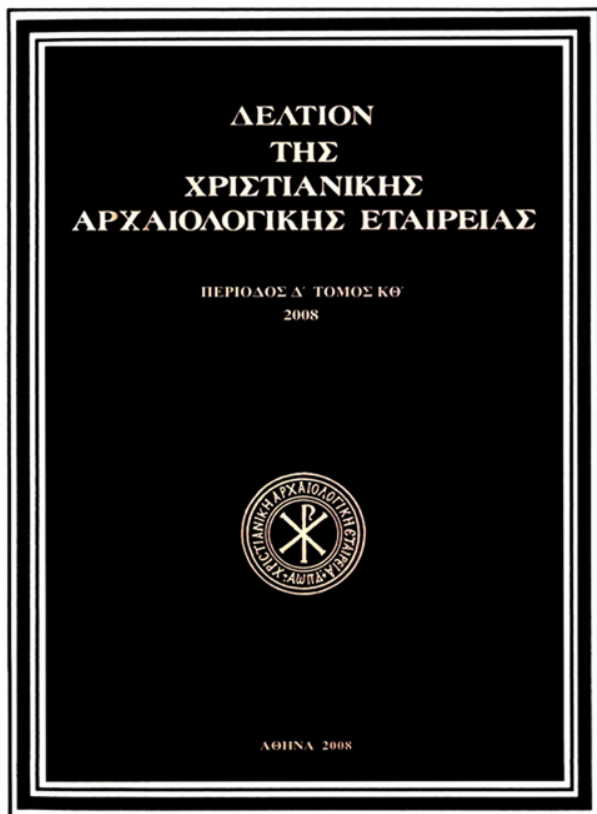

Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας

Τόμ. 29 (2008)

Δελτίον ΧΑΕ 29 (2008), Περίοδος Δ'. Στη μνήμη της Άννας Μαραβά-Χατζηνικολάου (1911-2005)

Άννα Μαραβά-Χατζηνικολάου

Παναγιώτης Λ. ΒΟΚΟΤΟΠΟΥΛΟΣ

doi: [10.12681/dchae.598](https://doi.org/10.12681/dchae.598)

Βιβλιογραφική αναφορά:

ΒΟΚΟΤΟΠΟΥΛΟΣ Π. Λ. (2011). Άννα Μαραβά-Χατζηνικολάου. *Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας*, 29, 9–10. <https://doi.org/10.12681/dchae.598>

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Άννα Μαραβά-Χατζηνικολάου

Παναγιώτης ΒΟΚΟΤΟΠΟΥΛΟΣ

Περίοδος Δ', Τόμος ΚΘ' (2008)

ΑΘΗΝΑ 2008

ANNA ΜΑΡΑΒΑ-ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Στις 5 Ιουνίου 2005 ἀπεβίωσε στὴν Ἀθήνα, σὲ μεγάλη ἡλικία, ἓνα ἀπὸ τὰ ἀρχαιότερα μέλη τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἡ Ἐφορος Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Ἄννα Μαραβᾶ-Χατζηνικολάου, ἡ ὁποία εἶχε διατελέσει καὶ ἀντιπρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου.

Γεννημένη στὴν Καλαμάτα τὸν Μάρτιο τοῦ 1911 ἀπὸ ἀρχοντικὴ οἰκογένεια τῆς μεσογειακῆς πρωτεύουσας, ἡ Ἄννα Μαραβᾶ ἐσπούδασε Ἱστορία καὶ Ἀρχαιολογία στὴν Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (1935-1940) καὶ πῆρε professorat τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀθηνῶν (1936). Ἐργάσθηκε γιὰ μερικὰ χρόνια ὡς γραφεὺς στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν καὶ ἐν συνεχείᾳ, μετὰ τὴν Ἀπελευθέρωση, μετέβη στὸ Παρίσι ὅπου, ὡς ὑπότροφος τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου, ἐφοίτησε στὴν Σορβόννη καὶ τὴν École Pratique des Hautes Études δίπλα σὲ διακεκριμένους δασκάλους: τὸν Rodolphe Guiland καὶ τὴν Germaine Rouillard (Βυζαντινὴ Ἱστορία), τὸν Paul Lemerle (Βυζαντινὴ Ἱστορία καὶ ἔκδοση κειμένων), τὸν Alphonse Dain (Ἑλληνικὴ Παλαιογραφία) καὶ τὸν Louis Halphen (Μεσαιωνικὴ Ἱστορία). Τὸ 1948 ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων μὲ τὸν βαθμὸ Ἄριστα. Ἡ διατριβὴ τῆς, ποὺ εἶχε ὡς θέμα τὴν δουλεία στὸ Βυζάντιο (Recherches sur la vie des esclaves dans le monde byzantin) ἐξεδόθη τὸ 1950 καὶ τιμήθηκε τὸ 1952 μὲ τὸ βραβεῖο Λάππα τῆς Association pour l'Encouragement des Études Grecques.

Ὅταν ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα δὲν μπόρεσε νὰ βρεῖ κάποια θέση στὸ ἀντικείμενο στὸ ὁποῖο εἶχε εἰδικευθεῖ, τὴν βυζαντινὴ ἱστορία –εἶχε ὑποβάλει λ.χ. αἴτηση διορισμοῦ στὸ Μεσαιωνικὸν Ἀρχεῖον τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν–, καὶ τελικῶς προσελήφθη τὸ 1950 στὸ Βυζαντινὸ Μουσεῖο ὡς Ἐπιμελήτρια Μικροτεχνίας, στὴν θέση ποὺ εἶχε μείνει κενὴ μετὰ τὸν θάνατο τῆς Βενετίας Κώττα. Ὑπηρέτησε ἐπὶ μία δεκαπενταετία στὸ Μουσεῖο, ἀρχικὰ ὑπὸ τὸν Γεώργιο Σωτηρίου καὶ ἀπὸ τὸ 1961 ὑπὸ τὸν διάδοχό του Μανόλη Χατζηδάκη. Πὰ λόγους ἐπαγγελματικῆς ἀνελιξέως μετετέθη τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1965 στὰ Ἰωάννινα ὡς Ἐφορος Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων, προϊσταμένη τῆς τότε ἰδρυθείσης 5ης Περιφερείας Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων, ποὺ περιελάμβανε τὴν Ἠπειρο, τὴν Αἰτωλία καὶ Ἀκαρνανία καὶ τὰ νησιά τοῦ Ἰονίου. Ἐργάσθηκε μὲ ζήλο καὶ αὐταπάρνηση γιὰ τὴν ὀργάνωση τῆς νέας αὐτῆς ὑπηρεσίας καὶ τὴν προστασία τῶν μνημείων τῆς περιφερείας τῆς, ποὺ ἐξετείνετο ἀπὸ τὸν Γράμμο μέχρι τὶς Στροφάδες καὶ περιελάμβανε ἑννέα νομοὺς καὶ ἔνδεκα μητροπόλεις. Μοναδικὸς συνεργάτης τῆς ἦταν ὁ δόκιμος Ἐπιμελητὴς Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων Παναγιώτης Λ. Βοκοτόπουλος. Περιοδεύσε πολλὰς περιοχὰς τῆς ἐκτεταμένης ἐφορείας τῆς, ὀργάνωσε τὴν ἀναστήλωση πολλῶν μνημείων καὶ δρομολόγησε τὴν ἐπα-

νέκθεση τῆς βυζαντινῆς συλλογῆς τῆς Ἄρτας στήν ἀναστηλωμένη τράπεζα τῆς Παρηγορήτισσας καί τῶν Ἰωαννίνων σέ αἶθουσα τοῦ νεοδημιουργοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου τῆς ἠπειρωτικῆς πρωτεύουσας, ἀλλά ἡ σταδιοδρομία της διεκόπη ἀποτόμως στίς ἀρχές τοῦ 1968, ὅταν ἀπελύθη ἀπό τὸ τότε καθεστῶς. Ἀποκαταστάθηκε κατὰ τὴν μεταπολίτευση, δὲν ἀνέλαβε ὅμως ὑπηρεσία ἐπειδὴ ἐπέκειτο ἡ συνταξιοδότησή της.

Οἱ πρῶτες δημοσιεύσεις τῆς Ἄννας Χατζηνικολάου ἀναφέρονται σέ θέματα τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας, ἐνῶ μετὰ τὸν διορισμό της στήν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία τὸ ἐνδιαφέρον της μετατοπίσθηκε στήν βυζαντινὴ μικροτεχνία, τίς εἰκόνες καί τὴν εἰκονογραφία. Παράλληλα, ἔκανε γνωστὴ σέ ἓνα εὐρύτερο κοινὸ τὴν Πάτμο, μὲ τὴν μονὴ τῆς ὁποίας εἶχε ἀναπτύξει ἰδιαίτερους δεσμούς. Μετὰ τὴν ἀπόλυσή της ὁ ἀείμνηστος Διονύσιος Ζακυθηνὸς τῆς ἐπρότεινε νὰ δημοσιεύσει, στήν σειρὰ τῶν ἐκδόσεων τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τίς μικρογραφίες τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος, ἀτελῶς γνωστῶν ἀπὸ τῆς παλαιᾶς δημοσιεύσεως τῶν Paul Buberl καὶ Armand Delatte, τὴν ὁποία καὶ ἀνέλαβε σέ συνεργασία μὲ τὴν Κυρία Χριστίνα Πάσχου. Ἔτσι, τὰ τελευταῖα τριάντα χρόνια τῆς ζωῆς της ἐστράφη στήν μελέτη τῆς βυζαντινῆς μικρογραφίας.

Στὴν Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἡ Ἄννα Χατζηνικολάου προσέφερε τίς ὑπηρεσίες της ὡς εἰδικὴ γραμματεὺς (1959-1965), σύμβουλος (1970-1985) καὶ ἀντιπρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου (1985-1988).

Παντρεύτηκε τὸν γεωπόνο Πάννη Χατζηνικολάου, ὁ ὁποῖος εἶχε γεννηθεῖ στήν Στενήμαχο, σπούδασε στήν Βιέννη καὶ κατέλαβε ἀνώτερες θέσεις στὸ Ὑπουργεῖο Γεωργίας· δὲν ἀπέκτησαν παιδιά. Ἡ Ἄννα Χατζηνικολάου εἶχε ἥπιο χαρακτήρα καὶ ἔμφυτη εὐγένεια καὶ ἀρχοντιά. Μὲ τὸν σύζυγό της ἀποτελοῦσε ἰδιαίτερα ἀγαπημένο ζευγάρι.

Ὁ ὑπογράφων εἶχε τὴν τύχη νὰ ὑπηρετήσῃ ὑπὸ τίς διαταγές της στήν 5ῃ Ἐφορεία Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ νὰ ἐκτιμῆσῃ, πέρα ἀπὸ τὴν ἀρτία ἐπιστημονικὴ συγκρότησή της, τὸν ζῆλο της, τίς ἐνέργειές της, γιὰ νὰ πλουτίσῃ τὰ μουσεῖα τῆς περιφερείας της καὶ νὰ προστατεύσῃ τὰ μνημεῖα, καὶ τὴν ὀρθὴ ἀντιμετώπιση δυσεπιλύτων καταστάσεων ποὺ κατὰ καιροὺς προέκυπταν. Ἡ ξαφνικὴ καὶ ἄκομψη ἀπόλυσή της ἀπὸ τὸ τότε καθεστῶς, ποὺ δὲν τῆς ἐπέτρεψε νὰ ὀλοκληρώσῃ τὸ ἔργο της, ὑπῆρξε πλῆγμα γιὰ τὴν Ὑπηρεσία καὶ τὰ μνημεῖα.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Λ. ΒΟΚΟΤΟΠΟΥΛΟΣ